

[Poul Dam.]

om det skal indføres. For at tage eksemplet med aftenskoleundervisningen: hvis man ikke havde haft denne støtteordning, havde man meget roligt kunnet afveje, om det var rimeligt at have den, eller det ikke var rimeligt, om folk selv kunne betale for det, eller de ikke kunne — eller er det en diskussion, der hører hjemme i 1930'erne, som undervisningsministeren sagde forleden? Men det er jo noget helt andet i det øjeblik, man har fået indrettet et system i samfundet, et system af oplysningsforbund, men jo også et system i en masse menneskers forbrugsvaner, i udnyttelsen af deres fritid, deres interessekompleks. Man griber ind på en ganske alvorlig måde i menneskers dispositioner. De føler nødvendigvis, at der her er tale om nogle velerhvervede rettigheder. De føler det som et direkte angreb på deres måske meget veletablerede situation og vanemæssige verden. Det betyder også, at man direkte beskærer deres disponible indtægt, og det er måske formålet, men spørgsmålet er, om det netop er disse menneskers disponible indtægt, man skulle beskære yderligere.

Problemet er jo i det hele taget med dette område: er det alle, man rammer med disse spareforslag, eller er det netop, som jeg antydede før, nogle bestemte, udvalgte grupper — meget tilfældigt udvalgte, det indrømmer jeg — men nogle specielle grupper; som bliver generet af lovændringerne? Er det de svageste, er det nogle af de stille i landet, som i øvrigt har regeringens store kærlighed, der bliver generet, og som vi andre så må prøve at give mæle for en gangs skyld, eller hvad er det egentlig, man gør? Ved man nok om det?

Man kunne i og for sig tage helt andre sager op til overvejelse. Den sociale sektor stiger kolossalt. Det er et resultat af love, der er vedtaget her i tinget i enstemmighed, og som til trods derfor ikke bliver anfægtet af regeringspartierne. Men er det også rimeligt, at den sociale sektors administration skal stige så stærkt, som tilfældet er? Det er svært at beregne nøjagtigt, hvad administrationen af den sociale lovgivning og hele det sociale apparat koster. Så vidt jeg kan skønne mig til, når man lægger det hele sammen, må det være et sted i størrelsesordenen 2 milliarder kr. Det er dog penge. Er det nødvendigt? Har man gjort noget ved

det? Har man virkelig gennemdrøftet hele spørgsmålet om administrationen? Jeg ved, at man taler om det tit, men er der virkelig ikke mulighed for at spare noget her?

Det er lykkedes at finde et lille beløb for konsulenter til byerhvervene, som man kunne spare. Det har en interessant ironisk sammenhæng med, at beløbet til landbrugets konsulenter skal forøges meget stærkt; det er i hvert fald noget, der bringer én til at tænke. Det er også noget, der gør, at man siger: vil denne regering virkelig gøre noget for produktionsudvidelsen i de erhverv, hvor der er en virkelig fremtid? Det er ikke min mening at ville afskaffe landbruget eller senere landbruget, men vi ved alle, at de erhverv, som vi i fremtiden skal leve af, er byerhvervene, og her skærer man altså ned på byerhvervenes konsulenter tilsyneladende uden større bekymring, medens landbrugskonsulenterne, hvis finanslovsforslaget vedtages — men det gør det jo nok — skal have adskilligt flere penge.

Sagen er, at det med at spare ikke er noget, man gør fra den ene dag til den anden. De virkelige sparebestræbelser skal udfoldes i den langsigtede planlægning, og dér er det jo fortrinligt, at vi nu har disse 4-5 års oversigt, som giver os en fornemmelse af, hvad det drejer sig om. Den giver os bl. a. en fornemmelse af, at mange af de økonomiske vanskeligheder, vi står i, skyldes, at en tilsvarende forudseenhed ikke var til stede for nogle år siden.

Folkepensionen er jo en af de store beslutninger, som er blevet meget kostbar, og ingen skal naturligvis misunde pensionisterne det, de får, men alligevel kan man nok indrømme, at det har kostet flere penge, end man havde regnet med. Der er store investeringer på trafikområdet og på andre områder, hvor man skriver regninger, som skal betales i fremtiden, og hvor man synes at være stigende letsindig, jo længere ude i fremtiden regningerne forfalder. Og vi har den store skygge i fremtiden: indekskontrakterne. Jeg ved ikke, om man er begyndt at regne på, hvad det vil koste — jo det ved jeg man er — men om man er begyndt at regne ind i et samlet statsbudget, hvad det kommer til at koste staten med indekskontrakterne, når de begynder at forfalde.

Det ville have været interessant, hvis dette finanslovsforslag kunne have været